

FRA ŽARKO ILIĆ (1934. - 2022.)

Hrvata, Makedonaca i Slovenaca) skupa. U razgovoru i medijima hrvatski književni jezik je postupno posrbljavan... Službena prosvjetna ideologija je bila bezbožna, a političarski program na prikriven ili izrazit način protuhrvatski.

Što činiti? U dogovoru s Vladom Pandžićem godine 1970. objavljen je prvi svezak Kršnog zavičaja. Usprkos političkim progostvima KZ je nadživio svoje političke protivnike. Iz pedeset objavljenih svjedočanstva izdvajam nekoliko citata:

„Svevišnjemu Tvorcu i čovjeku i raznolikosti njegovih jezika hvala što i našoj grani Njegovoga stabla dodijeli uza sve mu drugo prelijepo (i preteško) i tako bogatu nam baštinu pisane Riječi i riječi, u kojoj i KZ nađe svoje velečasno mjesto.“

Nemalije užitak prošetati okom već i samim stranicama sadržaja svakog novog broja. Stručno i primjerno daje urednik mesta i onom duhovnom i duševnom i faktografskom, tu i onom jučerašnjem i današnjem i sutrašnjem, i u duru i u molu, i na osmijeh i na uzdah...

A uz svu tu raznolikost našeg cviča i cvijeća dobiva se dojam, da KZ nastavlja i onom svitlom tradicijom ljetopisa franjevačkih lučonoša, i redu i rodu na diku, iz stoljeća nam onih i minulih i nemilih.“ (Borislav Arapović akademik)

Ivan Povšnar, fra Žarkov kolega iz vojske u Strumici, prepoznaje: „Prvo što se jasno uočava u KZ je podjela na pet područja: Prošlost, Sadašnjost, Budućnost, Mali zavičaj i Prilog o Medjugorju. I onda možemo čitati odlične zapise...“

Čitao sam odlične članke iz povijesti....: Život Hrvatskih katolika pod Turskim zulmom u 15. i 16. stoljeću (43. KZ, 17 – 23), Srušene kršćanske crkve u BiH za vrijeme turske vladavine (47. KZ, 45 – 46), ...a nakon dalnjih istraživanja... saznajemo o srušenju čak 488 crkava.

Jako vrijedni su zapisi o mučenicima... o Divi Grabovčevi, film Divin krik s Vrana (45. KZ, 99 – 107), Zabilistala žrtva Dive Grabovčeve, opera (49. KZ, 137 - 145). Odličan je zapis Mučenik fra Ivan Rozić/O 440. obljetnici njegove smrti (48. KZ, 63 – 66). Kakvi podaci! Zapis na turskome jeziku sačuvan u arhivu Franjevačkog samostana u Zaostrogu... u godini 1575. Na fotografiji možemo vidjeti kapelu nad grobom fra Ivana Rozića, čitati možemo o 14 neobičnih ozdravljenja samo u godini 1797. i u godini 1798. Čitati možemo i o hodočašćima na mučenikov grob.“

Frano Mikulić Jukić piše: „Pritisnuti razno-raznim nedaćama teških i surovih godina komunističke diktature, proganjani i obespravljeni u svakome segmentu Vašega djelovanja, ostali ste uspravni i uporni u svome naumu i velikoj želji da napačenom hercegovačkom puku i cjelokupnom hrvatskom narodu prenesete dašak vjere i istine, kako bi im olakšali životnu patnju i vjekovnu težnju za svojom Domovinom.“

„Znam hrabrost fra Žarka da je više vodio računa o KZ nego o sebi, piše Mate Sušac, jer ako bi pogriješio po volji bande urednik bi bio kažnen a KZ bio zabranjen.“

Drinovčanin akademik Andelko Opačak piše iz Osijeka: „... glavni urednik fra Žarko Ilić... je iz godine u godinu neumorno i uporno stvarao i prepoznavao događaje pretačući ih sa svojim brojnim suradnicima u pisani riječ, tekst, ocravši sebe i svoj životni put, profesionalni put svećenika i urednika KZ, zbornika kojeg sam uvijek doživljavao kao izraz ljubavi i razumijevanja narodnih potreba i težnji u vremenu i prostoru. Danas ga smatram antologijom na lijepom, književnom, hrvatskom jeziku, koja promiče nit najnužnije kršćanske formule u odgoju naroda.“

Liječnik dr. Zdavko Pandža svjedoči: „Zbornik je izrastao u izvanredno i vrijedno štivo zahvaljujući dosadašnjim urednicima, jasno i brojnim suradnicima...“

Prof. Ilija Matanović piše: „KZ bi trebao nastaviti dalje izlaziti barem do stotog broja. Mislim da pametnom uređivačkom politikom ima što ponuditi i zna ponuditi i prosječnom čitatelju kao i intelektualnom krugu ljudi.“

Povjesničar fra Stjepan Krasić, dominikanac uz ostalo piše: „U jednom broju koji izlazi godišnje imao sam pregled najvažnijih zbivanja na području naše Hercegovine nadoknađujući ono što mi je izmicalo u dnevnom tisku i medijima koji mi na drugi način nisu uvijek bili dostupni. To je bilo moguće upravo zbog toga što KZ registrira najvažnija događanja u našoj Hercegovini u tijeku jedne godine o kojima je teško ili nemoguće naći podatke u drugim glasilima.“

I kad se uzme u obzir pedeset proteklih brojeva KZ, dobiva se dragocjen uvid u važan segment života hrvatskog naroda u tom dijelu naše Domovine. I kada ne bi bilo drugih razloga da taj zbornik izlazi, sama ta činjenica bi bila više nego dovoljna da bi se radilo o teško nadoknadivoj šteti, kad bi on iz bilo kojih razloga prestao izlaziti.

Kao povjesničar taj posao smatram dragocjenim i zaslužnim za buduća pokoljenja. Ono što nije ostalo zapisano, nije se ni dogodilo!

...Uvijek sam se divio uredniku KZ-a vrijednom fra Žarku Iliću na ljubavi kojom je pratio i registrirao sva moguća zbivanja u nastojanju da mu ništa važnije ne promakne, ne nalazeći pritom uvijek razumijevanje kod drugih. Koliku uslugu on čini za povijest neka mi posluži usporedba s drugim vrijednim hercegovačkim fratrima kao što su fra Lovro Ljubušak, fra Petar Bakula, fra Bazilije Pandžić i neki drugi, bez kojih bi naše poznavanje prilika iz njihova vremena bilo mnogo siromašnije s tom razlikom što su oni napisali jednu ili dvije stvari, a fra Žarko već punih pola stoljeća svake godine po jedan zbornik ispunil izvještajima o gotovo svim važnijim zbivanjima u kršnoj Hercegovini...“

Više puta sam rekao svojim prijateljima da fra Žarko zaslužuje da mu se podigne spomenik nakon što je on kao svjedok svog vremena drugima podigao pedeset takvih spomenika! S poštovanjem i najboljim željama našem vrijednom fra Žarku Iliću...“

Naša prošlost, sadašnjost i budućnost umnogome bi bile siromašnije bez KZ. Tome se pridružuje i književnica Anka Petričević: „Mogu naglasiti da je potrebno da Zbornik i dalje bude objavljivan i da će mnogim domaćinstvima donositi koristi. Ta on je tako lijepo, dostoјno uređen, tehnički dotjeran, posebno naslovna stranica, zahvaljujući Grafotisku u Grudama.“ ... (S. Marija od Presvetoga Srca, OSC, Anka Petričević)

Povijest Katoličke crkve, hrvatskog naroda, franjevaca, Hercegovine, a posebice humačke župe od sada je gotovo nemoguće pisati a da se u isto vrijeme ne otvore korice Kršnog zavičaja. Upoznavanje vrijednosti Kršnog zavičaja predstavio je akademik Vlado Pandžić, a olakšanje korištenja objavljenih priloga nudi Bibliografija Tomislava Primorca i Drage Tomića. Svima onima koji su na bilo koji način založili i pridonijeli tome da je objavljeno pedeset svezaka Kršnog zavičaja, najiskrenije zahvaljujemo.

KRŠNI ZAVIČAJ
(1970. - 2017.)

Humac 9. svibnja 2022.

fra Andrija Nikić